

TÓRA VIÐ
KELDU

Lærari

Hvat vilja kvinnurnar?

Genturnar sita friðarligar á gólvinum og spæla. Tær eru farnar inn í ein nýggjan heim, har familja teirra býr. Tær býta uppgávnar og gera allar sítt til, at leiklutirnir verða leiktir til fulnar. Prátið gongur væl, og lagið er gott. Mitt í øllum brestur hurðin upp og inn kemur Spider-man rennandi og rópandi eftir gólvinum. Hann bjóðar gentunum av, hann vil berjast ella okkurt líknandi. Genturnar sálast og vilja sjónliga hava Spider-man at hvørva, tí hann hevur einki at gera í "heimi" teirra. Tær vilja hava frið. Spider-man kennir á sær, at hann er púra óynsktur. Hann bíðar eina løtu, men fer síðani larmandi víðari og finnur onkran annan at spæla við.

Løtumyndin kann fáa okkum at spyrja: Hvussu langt eru vit komin? Mammubørn og Spider-man. Hárfríðkari og slökkiliðsmaður. Nú mundi eg sagt skrivari og stjóri. Nakað soleiðis sýnast leiklutirnir at vera hjá uppvaksandi gentum og dreingjum. Hetta er áhugavert, tá ið tosað verður um javnstøðu og um ov fáar kvinnur í leiðandi störvum í 2012. Tí hvussu langt eru vit komin?

Hóast helmingurin av føroyskum kvinnum arbeiða niðursetta tíð, eru øll á einum máli um, at kvinnur skulu - ikki bert heima, men eins og menn - mynda samfelagið alt. Enn eru tær fáar. Júst her er møguliga ein av orsökunum til, at fleiri kvinnur ikki eru í leiðandi störvum í dag. Spurningurin er, hvørjar vilja bjóða seg fram?

Minnist eina søgu um ein mann, sum fortaldi abba sínum, at hann hevði fingið eina dóttir. Abbin svaraði: "Tað verður betur næstuferð!" Skemtiliga søgan sigur óivað eisini eitt sindur um, hvussu gamlir stavnar skulu ristast eitt sindur fyri at virða, velja og síggja kvinnuna eins dugnaliga og mannin - ikki bert heima. Og at rættir menn ikki bert fáa synir.

Sjálvandi krevur javnstøða ikki, at kvinnur gerast menn ella hinvegin - men munurin er stórur. Vit koma neyvan uttan um, at leiklutirnir, børn trívast í, eisini eru sjónligir, tá ið tey gerast vaksín. Kanningar innan skúla og útbúgving vísa, at fleiri kvinnur enn menn fullføra eina útbúgving. Men seinni, tá ið tey eru virkin á arbeiðsmarknaðinum, er myndin vend á høvdið. Tá eru menn stjórar, leiðarar og politikarar, og hóast góða byrjan í skúlanum hava kvinnurnar ilt við at bjóða seg fram.

Hennara kongliga hátign drotning Margretha hevur sagt: "Sum kvinna skalt tú altíð gera tað betri enn maðurin. Men tað er heldur ikki so torført." Satt, men hvussu síggja kvinnur seg sjálvar? Áhugaverd kanning, har endamálið m.a. var at kanna, hvat kvinnur sjálvar kunnu gera fyri at bota um viðurskiptini, vísir, at enn liva fordómarnir um kvinnur í leiðslu væl - hesir fordómar liva eisini í kvinnunum sjálvum. Hetta vísir nevnliga, hvussu stór avbjóðingin er.

Í Føroyum er boðskapurin óivað, eins og kanning hjá "Ledernes Hovedorganisation" vísir: "Bjóða teg fram í eini mansdominerandi mentan, har menn duga betri at føra seg fram, tá ið leiðarastørv skulu setast. Har kvinnur skulu vera dugnaligari enn menn fyri at fáa stjórarastarvið. Har menn duga betri at gera teirra úrslit sjónlig, og har menn eru meira málrættarir í karrieruætlanum. Har kvinnur hava størri ábyrgd heima, og har hildið verður, at kvinnur við smáum børnum ikki kunnu hava stjórarastarv. Har mannligi stjórin setur ein mannligan stjóra, sum passar sínum egna profili. So hvat vilja kvinnurnar?

KJAK

Viðmerkingar og lesarabrøv til Sosialin skulu sendast til teldupostadressuna:
post@sosialurin.fo

Landsstýrismaðurin hevur **dult** økta hallið og veruliga kostnaðin av flatskattalættanum

KRISTINA
HÁFOSS

Løgtingskvinna
fyri Tjóðveldi

Samgongan hevur økt hallið hjá landinum við yvir 100 mió. kr. í 2012 í mun til 2011. Hetta er greitt eftir at landsins úrslit fyri 2011 nú er vorið alment. Hartil kann staðfestast, at flatskattalættin kostaði landinum munandi meira í mistari inntøku, enn landsstýrið higartil hevur upplýst.

Dult veruliga hækkaði hallið

Staðfestast kann nú frá roknskapartølunum hjá Føroya Gjaldstovu, at hallið í 2011 gjørdist um 258 mió. kr. Smávegis tillagingar kunnu koma afturat, men sum tøluni fyriliggja nú verður talan um -258 mió. kr. Fyri 2012 hevur samgongan lagt figgjarætlan við halli á 365 mió. kr. Hetta er eitt økt hall á yvir 100 mió. kr.

Roynt hevur verið at fáa veruliga úrslitið fyri 2011 fram í Løgtinginum fleiri ferðir, men landsstýrismaðurin í figgjarmálum hevur higartil tosað uttanum, og hildið fast í, at talan fór at verða um eitt hall á 400 mió. kr. og at hallið í 2012 tí minkaði í mun til 2011. Tað sama hevur landsstýrismaðurin upplýst Løgtinginum nú í sambandi

við, at figgjarkarmarnir fyri komandi árinu skulu viðgerast. Hetta eru upplýsingar, ið eru rættiliga langt frá veruleikanum. 142 mió. kr. frá tí veruleika, ið tøluni hjá Føroya Gjaldstovu vísa.

Dult veruliga kostnaðin av flatskattalættanum

Havi eisini roynt at fingið figgjarmálaráðharran at greiða Løgtinginum frá, hvør veruligi kostnaðurin er av flatskattalættanum, tí upplýsingarnar, ið landsstýrismaðurin hevur givið higartil hava verið grundaðar á 2010 skattastigan og tøluni. Tá munnligur spurningur varð settur 22. februar í ár skaraði landsstýrismaðurin framúr við einaferð enn at tosa uttan um, og ikki svara.

Flatskattalættin kostaði yvir 300 mió. kr. – ikki 265

Vit kunnu nú staðfesta, at mistankin um, at landsstýrismaðurin gav skeivar upplýsingar til Løgtingið, tá hann segði, at kostnaðurin fyri flatskattalættan var 265 mió. kr. – var rættur. Tí flatskattalættin hevði ein kostnað á yvir 300 mió. kr. heldur enn 265 mió. Hetta kann

staðfestast, nú fyrsti ársfjórðingurin er farin afturum. Tí landsskatturin er fallin úr 362 mió. kr. niður í 301 mió. kr. fyrsta ársfjórðing 2012 í mun til 2011. Hetta hóast goldnar vórðu 79 mió. kr. meira umvegis a-skattaskipanina. Hetta sigur ikki so lítið um kostnaðin av flatskattalættanum.

Fyri at síggja veruliga kostnaðin mugu vit samantbera landsskattin frá somu samlaðu upphædd 1. ársfjórðing 2011 og 2012. Tvs. taka burtur skattainntøkur á umleið 20% av teimum 79 mió. kr., sum fóru meira umvegis a-skattaskipanina í 2012. Greitt er tá, at landskattainntøkur landsins vegna flatskattalættan minka úr 362 mió. kr. niður í 285 mió. kr. Talan er sostatt um ein kostnað av flatskattalættanum á um 77 mió. kr. um ársfjórðingin. Tvs. um 308 mió. kr. fyri alt árið. Hetta er munandi meira, heilar 43 mió. kr. meira, enn landsstýrismaðurin hevur upplýst Løgtinginum. Hetta er ein ovurstórur munur. Hesin munurin í mistari inntøku samsvarar t.d. á leið við ta upphædd, ið landsstýrið ætlar at spara við at hækka pensjónsaldurin 1 ár nú longu 1. januar 2013.

Er lógin um ábyrgd landstýrisins brotin ?

Lóg um ábyrgd landsstýrisins ásetir í § 5, at "*Løgmaður ella landsstýrismaður verður revsaður, um hann tilætlað ella av grovum ósketni skúgvar til viks tær skyldur, sum liggja á honum sambært løgtingslóg um stýrisskipan Føroya ella lóggávuni annars*

ella starvsinnihaldi hansara. Stk. 2. Ásetanin í stk. 1 er eisini galdandi, um so er, at løgmaður ella landsstýrismaður gevur løgtinginum skeivar ella villleiðandi upplýsingar, ella um hann, tá løgtingið viðger eitt mál, tigur við upplýsingum, sum eru av stórum týðningi fyri tingsins meting av málinum.

Tá figgjarlógin fyri 2012 varð viðgjørd á Løgtingi legði landsstýrismaðurin stóran dent á, at nú lækkaði hallið hjá landinum. Hetta gav nógvum fólki eina kenslu av, at tað gekk rætta vegin. Somu skeivu upplýsingar eru latnar Løgtinginum nú beint fyri Páskir í sambandi við figgjarkarmarnar fyri komandi árinu. Veruleikin er, at hallið á figgjarlógini fyri 2012 hækkaði munandi í mun til veruliga nýtsluna hjá landinum í 2011. Hetta enntá sjálvt um 220 mió. kr. í pensjónsskatti verða framskundaðar og inntøkuførðar í 2012, sum ikki vóru í 2011.

Tá flatskattalættin varð viðgjørdur á Løgtingi og tá munnligur fyrispurningur viðvíkjandi kostnaði av flatskattalættanum varð viðgjørdur á Løgtingi upplýsti landsstýrismaðurin, at kostnaðurin fór ikki at gerast meira enn 265 mió. kr., hóast fleiri áheitanir um, at kanna hetta nærri. Veruleikin er, at kostnaðurin er væl omanfyri 300 mió. kr.

Spurningurin, ið nú má greinast og svarast - um neyðugt av Landsstýrismálanevndini - er: Hevur landsstýrismaðurin í figgjarálum brotið lóg um ábyrgd landstýrisins ?